

Atsargiai, durys užsidaro

Akvilina Cicėnaitė

Nykstanti Lietuva; išvartytieji; emigravo kone ketvirtadalis Lietuvos. Naujienu portalų antraštės primena siaubo filmų pavadinimus. Visuomet atrodė, kad šie straipsniai – apie kitus, ne mane. Esu pusiau čia, pusiau *kitur* – išvykusi laikinai. Pasidalijusi. Rašau lietuviškai, todėl jaučiuosi gyvenanti Lietuvoje – per knygas. Bet neseniai, pamačiusi straipsnį apie savo knygą „Tylos istorija“ pažymėtą grotažyme #diasporosprofesionalai, su keista nuostaba supratau, kad tai – apie mane.

Šiomet jau aštuoneri metai, kai gyvenu *kitur*.

Gyvenimo kitur pasekmė – asmenybės pasidalijimas. Viena dalis laukia, kita pamiršta. Tarsi ant abiejų riešų segėtum po laikrodį, rodantį skirtingą laiką ir tiksintį skirtingu greičiu. Vienas – buvusios šalies, kitas – esamos. O dar tarpinės šalys, mylimųjų šalys. Šalys, kuriose negyvenai, bet labai norėtum. Šalys, tarp kurių pasiklydai. Dangus visur vienodas? Dabar žinau, kad dangus visur toks skirtingas.

Aštuoneri metai. Grįžus namai atrodo sumažėję. Vilnius – irgi. Aptrupėję šaligatviai nebeprisimena tavo žingsnių garso. Draugai per tą laiką spėjo tapti nepažįstamaisiais. Tavo gyvenimas lekia šuoliais, o draugų – sustojęs. Arba atvirkščiai. Esate prasilenkiantys laivai; kol vieni siekia karjeros, kiti ieško meilės, kol vieni augina vaikus, kiti trankosi po oro uostus. Kalbate skirtingomis kalbomis.

Galvoju apie tai, kas bus – ir kas būsiu – dar po aštuonerių, aštuoniolikos ar dvidešimt aštuonerių metų. Gal nebemokėsiu užmerktomis akimis iš oro uosto grįžti namo. Gal fotografuosiu egzotiką – sovietinius daugiabučius, ir su akcentu garsiai stebėsiuosi, kaip žmonės čia gali gyventi. Pati tokiam išaugusi, bet jau

spėjusi pamiršti. Pamiršti sunkiau negu prisiminti. Prisiminimai išlieka bent vienos kalbos atmintyje, net kai užrašuose ima dominuoti antroji kalba. Gal vos tik atvykusi į Vilnių norėsiu atgal – namo. O gal...

O gal tada prisiminsiu dvidešimtojo amžiaus pabaigoje sukurtą filmą „Atsargiai! Durys užsidaro“ (*Sliding Doors*, rež. Peter Howitt). Vieną dieną Heleną (aktorė Gwyneth Paltrow) atleidžia iš darbo, ji skuba namo, bėga į sustojusį traukinį ir spėja... arba ne. Paraleliai rutuliojamos dvi herojės gyvenimo linijos – viena spėjant išokti į traukinį, kita – nespėjus. Vystomi du skirtingų gyvenimų scenarijai (nors iš tikro – galima nesuskaičiuojama galybė scenarijų). Vienas sėkmingas, kitas – ne. O gal atvirkščiai?

Paskutiniu metu – gal tai aštuntųjų metų krizė – taip galvoju ir apie savo gyvenimą – kaip filmą. Galvoju apie tai, kas būtų, jei nebūčiau išokusi į traukinį; į lėktuvą šaltą spalio pabaigos dieną. Jei nebūčiau išvažiavusi. Galvoju apie save po aštuonerių metų: ar vis dar dirbčiau reklamos agentūroje, kurčiau šūkius, scenarijus, penkiolikos sekundžių radijo klipus. Kuriu alternatyvius scenarijus. Ar būčiau rašiusi knygas – juk išvykau vos išleidusi pirmąją. Ar būčiau susigalvojusi studijuoti kokią beprotišką, neperspektyvią specialybę, o gal susiradusi egzotiškų

pomėgių. Ar turėčiau vaikų, ar Rudenėlio šventei darželyje drožinėčiau moliūgą ir cukiniją – laiminga, išsipildžiusi. Jei būčiau likusi, sakau sau, gal mano katė dar būtų gyva, mažomis pėdutėmis vis dar tapsėtų man per širdį. Jei būčiau likusi, gal man nebūtų reikėję patirti, koks begalinis yra nesugrįžimas, kokios baisios jo akys – tarsi mėgėjiškai išskobtuoto moliūgo kreiva bedugne šypsena.

Aštuntaisiais gyvenimo kitur metais negaliu liautis įsivaizdavusi gyvenimo, kurio nenugyvenau. Daugybės gyvenimų, kurių nepatyriau. Gal todėl rašau – kad spėčiau gyventi. Mintyse sukasi viena ir ta pati istorija: trumpalaikė išvykimo euforija, kai atrodo, kad gali perrašyti savo scenarijų, ir kartėlis supratęs, kad kartais pasirinkimas būna neatšaukiamas. Kad iš tikro nėra naujų pradžių, kad į naują šalį atsiveži senąją save. Kad tuštuma tavo viduje, kurią sieki užpildyti, nėra ir negali būti užpildoma. O namų ilgesys – tai ilgesys to, kas yra neįmanoma.

Savo šalį su savimi nešiojuosi, rašė Čilės poetas Pablo Neruda. O aš nešuosiu savo niekaip neišsprendžiamą rebusą, savo kompromiso paieškas, savo *likti ar grįžti*. Rašau scenarijus, kuriuose grįžtu. Kuriu pjeses, kuriose viską pradedu iš naujo – naujoje šalyje, apsivilkusi naują asmenybę lyg drabužius. Sapnuoju sniegą – tirštą, klampų, nesibaigiantį. Sapnuoju duris, pro kurias įeinu. O kartais, kai nutirpsta sniegas, suprantu, kad man tos durys jau uždarytos, ir nebegaliu grįžti atgal. Kaip Isabellei Allende Čilė, taip man Lietuva tampa *my invented country* – išgalvota šalimi: „Sugrįžęs supranti, kad viskas pasikeitė. Žmonės, net pažįstamos vietos. Atrodo, kad išvykai ką tik, bet atpažinimo jausmas nebeužplūsta. Ir pats esi pasikeitęs. Jau esi kitoks, bet tie prisiminimai – iš praeities.“ Gal kuo plačiau atveri vienos šalies duris, tuo labiau užsiveria kitos. Gal man tos durys užsivėrė. O kitiems?

Galvoju apie išvykėlius, plūstelėjusius 2004-tais, 2009-tais, 2012-tais metais. Išvykusius dėl darbo, pinigų, meilės, savęs. Pramintus išdavikais, pinigų vergais, meilės emigrantėmis, sėkmės kūdikiais. Emigracija nėra ir negali būti tipiška, o kartu išvykusiųjų istorijos yra tokios panašios, skiriasi tik scenarijų vingiai. Vieni pasiduoda, kiti asimiliuojasi, tretį neigia, ketvirtį pyksta, penktį grįžta. Nostalgija – lėtinė liga. O dar kiti negrįžta niekada, miršta pykdami, kad jų šalis niekada nepasigedo.

O gal vis dėlto galvoju ne tik apie išvykimą ir sugrįžimą. Gal čia kalta vidurio amžiaus krizė, ištinkanti tada, kai supranti, kad nebėra begalinės, į neaprepiamus tolius nusidriekusios šviesios ateities. Ateitis baigtinė, ji staiga susiaurėja, o

pasirinkimai – ne tokie neapbrėpiami, kaip atrodė anksčiau. Dangus tampa žemas, o frazė, kad gyveni tik kartą, suskamba garsiau negu anksčiau. Išsipildęs gyvenimas tampa nebe mistine sąvoka, ne pakibusių klaustukų, o siekiamybe. O kartu, paradoksaliai, tampa svarbu mirtis – jos realybė, jos vieta. „Neįsivaizduoju savo kapo tos šalies kapinėse, ir viskas“, – [straipsnyje apie grįžimą į Lietuvą](#) rašo Sandra Bernotaitė. Galbūt nuo to ir reikia pradėti. Gal taip ir reikia pasirinkti šalį – tą, kurioje galėtum įsivaizduoti užsidarant neatšaukiamas duris.

www.akvilinac.com

pasauliolietuvis.lt

Mielai pasidalysime svetainėje ir žurnale skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.